

УДК 37:001.32Титаренко В.]378.011.3-051
DOI: <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2021.78.249863>

АНДРІЙ ЦИНА

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8353-9153>

(Полтава)

Country: Ukraine

Professor of Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University

E-mail: ajut1959@gmail.com

НАУКОВА ШКОЛА «ЕСТЕТИЧНА КУЛЬТУРА У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ОСВІТЯНИНА» ПРОФЕСОРА ВАЛЕНТИНИ ТИТАРЕНКО

Анотація. У статті подано узагальнення, що відповідають світовим та вітчизняним освітнім процесам, ідеям та формам розвитку науково-педагогічної школи «Естетична культура у підготовці майбутніх вихователів» професора В. Титаренко. Методом історико-ретроспективного аналізу виявлено прогресивні досягнення наукової школи як дослідницького центру та колективної форми наукової творчості в галузі технологічної освіти щодо теоретичних та методологічних аспектів технологічної освіти учнів засобами естетичної культури та дизайну. Вивчення закономірностей формування естетичної культури учнів та студентів засобами українських народних промислів розпочалося з пошуку та вивчення зразків української народної вишивки, опису її технік, розповсюдження на різних ділянках тих чи інших орнаментів, кольорів, традицій. Результатом цієї роботи стали її книги «Український рушник як засіб національної освіти та твір народного декоративно-ужиткового мистецтва», «Полтавська традиційна вишивка: минуле і сьогодення». В. Титаренко - одна із перших ініціаторок проведення в Україні комплексних досліджень та експериментів у галузі декоративно-ужиткового мистецтва, а також методології науково-педагогічних досліджень у цій галузі знань. Наукові інтереси наукової школи Валентини Титаренко зосереджені на вивченні закономірностей формування естетичної культури учнів та студентів за допомогою українських народних промислів. Творчий колектив однодумців протягом останніх років успішно проводить дослідження, що фінансуються з державного бюджету на тему «Теорія та методика формування естетичної культури майбутніх учителів технологій у процесі особистісно-орієнтованого навчання», а сьогодні завершує дослідження на тему «Теоретико-методичні аспекти технологічної освіти учнів та студентів засобами культури та дизайну». Продовження фундаментальних та прикладних досліджень з цієї теми впроваджено в Полтавській обласній спеціальній дослідницькій групі викладачів трудового навчання та технологій «Дизайн як метод пізнання в освітній галузі технологій», яка працює під керівництвом професора В. Титаренко. Сформульовані результати наукової діяльності з теоретичних та методичних аспектів технологічної освіти учнів та студентів засобами естетичної культури та дизайну, які ми можемо спостерігати в результаті вивчення В. Титаренко способів використання змісту та техніки підготовки майбутніх учителів трудового навчання та студентської молоді для навчання українських народних промислів, розлого представлені в матеріалах дисертаційних досліджень представників її наукової школи.

Ключові слова: наукова школа; естетична культура; технологічна освіта; українські народні промисли.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації освітніх процесів актуальності набуває підвищення ефективності роботи генерації фахівців із високим рівнем професіоналізму, духовної культури, готовності до педагогічних інновацій і поваги до вітчизняного ретродосвіду технологічної освіти, якій відведено особливу роль у формуванні особистості учня, студента, майбутнього вченого. Такий підхід акумулюють науково-педагогічні школи, питання становлення, розвитку і

впливу яких є постійно актуальним у контексті консолідації колективних дій учених і педагогів-практиків, постійних контактів, обміну інформацією, взаємної апробації наукових продуктів, зберігаючи спадкоємність традицій дослідницького пошуку та продукування нових знань, у тому числі в галузі трудового навчання та технологій у загальноосвітніх навчальних закладах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці феномену наукових шкіл в галузі технологічної освіти присвячена низка досліджень учених (П. Артюшенко, Я. Бобилева, В. Борисов, А. Вихрущ, В. Гаргін, В. Гетта, Л. Гриценко, О. Коберник, Л. Кравченко, В. Кузьменко, Н. Слюсаренко, В. Стешенко, О. Титаренко, З. Шаповал, С. Яцук), у працях яких висвітлені загальні засади функціонування окремих наукових шкіл як дослідницьких осередків та колективних форм наукової творчості в галузі технологічної освіти в історико-педагогічному аспекті.

Виділення частини загальної проблеми. Водночас, опубліковані дані потребують розширення щодо вивчення динаміки та тенденцій розвитку знаної вітчизняної науково-педагогічної школи в галузі технологічної освіти доктора педагогічних наук, професора Титаренко Валентини Петрівни. Досвід і специфіка функціонування цієї наукової школи потребує ширшого узагальнення щодо нових педагогічних реалій.

Метою статті є узагальнення у руслі світових і вітчизняних освітніх процесів ідеї і форми розвитку науково-педагогічної школи в галузі технологічної освіти професора Валентини Титаренко, виявити її прогресивні надбання і сформулювати результати її діяльності за теоретико-методичними аспектами технологічної освіти учнівської та студентської молоді засобами естетичної культури та дизайну.

Виклад основного матеріалу дослідження. Валентина Петрівна Титаренко – доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України. Народилася 26 листопада 1948 р. в мальовничому селі Великі Сорочинці Миргородського району Полтавської області в селянській родині. Батьківська народна педагогіка, основне кредо якої було – поєднання уміння і таланту рукодільниці з навчанням, як писав Борис Олійник, «у світі по совісті жити», лягла в основу діяльності майбутньої вченої-педагогині. Вона закінчила Полтавський державний педагогічний інститут імені В. Г. Короленка за спеціальністю «Вчитель біології та хімії» (1971 р.). Поступово піднімаючись по сходах професійної зрілості впродовж останніх майже 50 років від посади лаборанта кафедри до декана факультету технологій та дизайну, Валентина Петрівна має лише один запис адреси місця роботи у трудовій книжці – Полтавський державний педагогічний інститут імені В.Г. Короленка (нині Полтавський національний педагогічний університету імені В.Г. Короленка). У 1986 році Валентина Петрівна без відриву від виробництва підготувала та захистила кандидатську дисертацію за темою «Підвищення продуктивності ячменю та гороху шляхом передпосівної обробки насіння препаратом ДИНУК». У 2010 році за дисертацію «Теорія і практика формування естетичної культури майбутніх учителів трудового навчання засобами українських народних промислів» їй був присуджений науковий ступінь доктора педагогічних наук. З 2004 р. Валентина Петрівна працює на посаді декана факультету технологій та дизайну (Галамбош, 2017; Шудря, 2005).

За такою плідною й активною творчою діяльністю стояла копітка, ретельна науково-дослідницька робота Валентини Титаренко з вивчення закономірностей формування естетичної культури учнівської та студентської молоді засобами українських народних промислів, яку було розпочато з пошуку й вивчення зразків української народної вишивки, опису її технік, поширення у різних місцевостях тих чи тих орнаментів, кольорової гами, традицій. У Полтавському краєзнавчому музеї Валентина Петрівна працювала у фондах з багатою колекцією рушників. Як плід цієї роботи стали її книги «Український рушник як засіб національного виховання і витвір народного декоративно-ужиткового мистецтва», «Полтавська традиційна вишивка: минуле і сучасне».

Створення наукової школи «Естетична культура у підготовці майбутнього освітянина» датується 2010 роком захисту докторської дисертації у Інституті педагогіки НАПН України (науковий консультант – член-кореспондент НАПН України, д.п.н., професор Віктор Костянтинівич Сидоренко).

Необхідно відзначити В. Титаренко як одного з перших ініціаторів проведення в Україні комплексних досліджень та експериментів у галузі декоративно-прикладної творчості, а також методології науково-педагогічних досліджень цієї галузі знань. Широко відомою і визнаною стала ідея В. Титаренко про нові концептуальні підходи залучення студентської молоді до науково-до-

слідницької діяльності. Розв'язання цієї актуальної проблеми знайшло відображення у принципово нових навчальних дисциплінах та відповідних методичних посібниках з основ наукових досліджень для вищих педагогічних навчальних закладів.

Наукові інтереси Валентини Титаренко зосереджені на дослідженні закономірностей формування естетичної культури учнівської та студентської молоді засобами українських народних промислів. Вона є автором ряду принципово нових інтегрованих курсів з циклу «Декоративно-прикладна творчість» та «Народні промисли України» (2011) для студентів факультетів технологічної освіти. Її добре знають в Україні як прискіпливого науковця-дослідника таїни українського рушника й виховного потенціалу народної творчості. Це ім'я відоме вчителям трудового навчання не лише полтавського краю, адже професор В. Титаренко – автор шкільних підручників, неодмінний учасник всеукраїнських та обласних фахових зібрань. Валентина Петрівна – ще і кваліфікований літописець доби. У її численних студіях зафіксований духовний поступ нашого щедрого на таланти краю й нашої багатой традиції (Деміденко, 2011).

За участю В. Титаренко започатковано оновлення змісту трудового навчання учнів, що знайшло втілення у проекті Державного освітнього стандарту з підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій. Суттєвим є внесок у розробку нормативних навчально-програмних документів з підготовки вчителя технологічної освіти та підготовку до видання навчально-методичних посібників.

Автор і співавтор понад 400 наукових і навчально-методичних праць, монографій, підручників, навчальних посібників. Серед них: «Український рушник: засіб національного виховання і витвір народного декоративно-ужиткового мистецтва на прикладі Полтавського вишиваного рушника, «Об'єкти праці з українських народних ремесел», «Традиційні народні ремесла Полтавщини» (Титаренко, 2002), «Українські народні ремесла» (Титаренко, 2000b), «Методика вивчення декоративно-прикладної творчості» (Титаренко, 2014a), «Сучасне сільськогосподарське виробництво», «Українська народна вишивка у творах полтавських мисткинь», «Естетична культура сучасної молоді: українські народні промисли» (Титаренко, 2011a), «Формування естетичної культури майбутніх учителів технологій : теоретико-методичний аспект» (Титаренко, 2014b). Цитованість праць керівника наукової школи – 83, індекс Гірша – 6.

За короткий термін Валентина Титаренко сформувала на факультеті технологій та дизайну творчий колектив однодумців, які успішно здійснили впродовж останніх років науково-дослідну роботу, фінансовану за рахунок коштів державного бюджету на тему «Теорія та методика формування естетичної культури майбутнього вчителя технологій в процесі особистісно орієнтованої професійної підготовки» з обсягом фінансування 205,134 тис. грн. У процесі виконання науково-дослідної теми було вирішено конкретне фундаментальне завдання з розробки організаційно-педагогічних умов поетапного формування і розвитку індивідуальної естетичної культури студентів технолого-педагогічних факультетів педагогічних закладів вищої освіти. За матеріалами проведеного дослідження виконавцями проекту підготовлено ряд фахових статей. Видано підготовлені за результатами проведеного дослідження 1 підручник і 2 навчальних посібники та захищено 1 докторську і 2 кандидатські дисертації.

Цінність отриманих впродовж останніх трьох років результатів науково-дослідної роботи за тематикою «Теоретико-методичні аспекти технологічної освіти учнівської та студентської молоді засобами культури та дизайну», № 0117U003063 (керівник – д.п.н., проф. В. Титаренко) полягає у можливості їх використання у процесі модернізації педагогічної освіти України відповідно до вимог концепції Нової української школи, становлення опорних загальноосвітніх навчальних закладів, для піднесення соціального престижу професії вчителя, впровадження у практику дієвих форм і методів професійної орієнтації молоді на педагогічну професію, доведено необхідність застосування технологічного підходу в професійній підготовці фахівців галузі освіти, здатних працювати в умовах Нової української школи, використанні інноваційних засобів у організації навчально-виховного процесу в освітніх закладах, вивченні та впровадженні зарубіжного досвіду організації освітнього процесу в закладах освіти м. Полтави та Полтавській області.

Практичні, результати розроблені за тематикою середньої та вищої освіти, сприяють трансферу наукових знань, отриманих науково-педагогічними працівниками та студентами, шляхом оприлюднення їх у наукометричних і фахових виданнях, кафедральних збірниках наукових праць та

на науково-практичних конференціях і семінарах різного рівня. Продовження фундаментальних та прикладних досліджень за цією тематикою реалізується у роботі обласної спеціальної дослідницької групи учителів-трудоного навчання та технологій «Проектування як метод пізнання в освітній галузі технології», яка працює під керівництвом професора Валентини Титаренко, над проблемою методичного супроводу освіти за новими Державними освітніми стандартами.

На факультеті технологій та дизайну функціонує аспірантура зі спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) (15 аспірантів. Докторське дослідження за цією спеціальністю виконує 1 докторантка. Загальний ліцензійний обсяг підготовки здобувачів наукового ступеня доктора філософії становить 5 осіб.

Валентина Титаренко є головою спеціалізованої вченої ради К 44.053.02 за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика трудоного навчання ПНПУ імені В.Г. Короленка, яка працює вже за другою каденцією. На засіданнях ради було захищено кандидатські дисертації, виконані в університетах Львова, Полтави, Рівного та Чернігова. Під її керівництвом захищені кандидатські дисертації, здійснюються дослідження здобувачів наукових ступенів доктора філософії та доктора педагогічних наук.

Розбудові національної системи педагогічної освіти на рівні європейських стандартів зі збереженням національних традицій, національної ідентичності професійної підготовки майбутніх учителів трудоного навчання, з їх залученням до світових цінностей на засадах кращих здобутків народної культури присвячена дисертація «Методика навчання українських народних промислів майбутніх учителів трудоного навчання» Габрієлли Галамбош (2017). Перевага запропонованого компетентнісного підходу до створення моделі методики навчання українських народних промислів майбутніх учителів трудоного навчання перед традиційним знанневим підходом полягає у тому, що автор не обмежується лише загальноприйнятим вивченням студентами конкретних основ народних промислів України, а й намагається урахувати особистісні характеристики студентів, надаючи професійній підготовці не лише діяльнісної, а й особистісно орієнтованої спрямованості. Дисертанткою реалізовані результати дослідження у формі навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх учителів трудоного навчання засобами народних промислів, за яким навчаються бакалаври за спеціальністю 014.10 Середня освіта «Трудове навчання та технології».

Обрана для дослідження тема дисертаційної роботи Юлії Срібної «Підготовка майбутніх учителів технологій до навчання основ дизайну учнів загальноосвітньої школи» стала актуальною для здійснення професійної підготовки майбутніх учителів технологій, у межах якої у студентів формуються художньо-конструкторські компетентності засобами основ дизайну (Срібна, 2017). Завдяки тісним контактам із провідними науковцями в галузі технологічної освіти України було визначено коло обраних дослідницьких проблем, а також творчих завдань, пов'язаних з дисертаційним дослідженням Ю. Срібної.

Розв'язання проблеми дослідження здійснено в дисертаційній роботі шляхом упровадження в умови сьогодення України таких окремих складових викладання основ дизайну як зміст, методи, форми, діагностувальні процедури формування компетентності майбутніх учителів трудоного навчання з дизайн-освіти учнів загальноосвітньої школи (Срібна, 2017). Новизна отриманих автором наукових результатів, у порівнянні з раніше відомими положеннями професійної підготовки майбутніх учителів трудоного, полягає в історичному аналізі логічного ланцюгу передумов та подій, які передували утвердженню дизайн-освіти на теренах сучасної України. Це сприяло уникненню негативних і виокремленню позитивних тенденцій з метою їх використання в сьогodнішній практиці для систематизації змісту і методичних матеріалів із професійної підготовки майбутніх учителів трудоного навчання до навчання учнів загальноосвітніх шкіл основам дизайну

Те, що результати цих досліджень сьогodні впровадженні в навчально-виховний процес шести педагогічних навчальних закладів України забезпечує їхню надійність та визнання (Срібна, 2019). Результати, які ми можемо спостерігати внаслідок розкриття шляхів використання змісту та методики підготовки майбутніх учителів трудоного навчання до навчання українських народних промислів та навчання школярів основ дизайну, підтверджують їх повну відповідність даним, представленим у матеріалах дисертаційних досліджень представників наукової школи.

Сьогodні під науковим консультуванням та керівництвом Валентини Титаренко наукові дослідження здійснюють докторантка Тетяна Борисова (вивчаються проблеми реалізації технологій ергодизайну в закладах освіти) та аспірантки Ольга Козирод (методика навчання учнів технічному

модельованню в позашкільних навчальних закладах) (Kozyrod, & Khlopov, 2020, p. 70-79), Тарас Чернявський (формування інформатичної культури майбутнього вчителя трудового навчання засобами графічного дизайну) (Tytarenko, & Cherniavskiy, 2020, p. 199-208), Володимир Мироненко (методика підготовки майбутнього вчителя трудового навчання до формування в учнів компетентності вчитися впродовж життя) (Tytarenko, & Myronenko, 2020, p. 181-190).

Мабуть, тільки сама Валентина Петрівна знає, яким складним був шлях до створення її творчої наукової спільноти. На плечах цієї невтомної і відповідальної, тендітної жінки лежала турбота про родину, завідування кафедрою, керівництво факультетом, робота в редколегіях науково-педагогічних журналів, науково-методичній комісії з трудового навчання Міністерства освіти і науки України, участь у наукових конференціях, різнопланова громадська діяльність, членство в журі учнівських та студентських олімпіад, професійних конкурсів «Учитель року», активна співпраця зі «Слов'янським клубом», засідання якого набували особливого затишку завдяки її зусиллям і турботі.

Лише за останні 3 роки під керівництвом проф. Валентини Титаренко факультетом технологій та дизайну були організовані та проведені IV Міжнародний конгрес «Етнодизайн пошуки українського національного стилю (Полтава-Петриківка) (м. Полтава, 2017), регіональна (не)конференція для шкільних педагогів міні-EdCamp POLTAVA (м. Полтава, 2018), Міжнародна науково-практична конференція «Сорочинський ярмарок – історична пам'ятка ярмаркування в Україні» (с. Великі Сорочинці, 2018), Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми технологічної, професійної освіти, культурології та дизайну» (м. Полтава, 2018), V Міжнародний конгрес «Європейський вектор розвитку українського етнодизайну», присвячений 105-річчю Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (м. Полтава, 2019). Видано збірники матеріалів науково-практичних конференцій, відповідальним редактором яких є Валентина Петрівна.

Під керівництвом В. Титаренко студенти факультету технологій та дизайну неодноразово перемогли у Всеукраїнських олімпіадах з технологічної освіти та конкурсах-захистах студентських наукових робіт. Це свідчить про високий рівень підготовки студентів і належний науково-методичний рівень викладання дисциплін викладачами очолюваного професором В.Титаренко факультету технологій та дизайну.

Валентина Петрівна є членом редакційної колегії науково-методичних журналів «Трудова підготовка в рідній школі», «Ukrainian professional education / Українська професійна освіта».

Наукова школа на чолі з В. Титаренко тісно співпрацює з вищими навчальними закладами, науковими установами НАПН України, Полтавським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського. Майже 16 років працює спеціальна дослідницька група «Проектно-технологічна діяльність як метод пізнання в освітній галузі Технології» як форма організації післядипломної педагогічної освіти вчителів трудового навчання і технологій Полтавської області. Наукове керівництво за напрямки діяльності здійснює декан факультету технологій та дизайну проф. В. Титаренко. До складу групи входять кращі творчі вчителі міста та області, які є керівниками методичних об'єднань.

Оновлення освітніх стандартів загальноосвітніх шкіл, спрямоване на реалізацію ідей Нової української школи, не має іншої альтернативи в організації технологічної освіти ніж формування естетичної культури учнівської та студентської молоді засобами українських народних промислів, що дозволить підвищити ефективність їхньої підготовки до самостійного життя і праці. У вирішенні цього завдання суттєве значення має подальший розвиток ідей наукової школи професора Валентини Титаренко стосовно теоретико-методичних аспектів технологічної освіти учнівської та студентської молоді засобами естетичної культури та дизайну, використання різноманітного змісту і форм її організації, залежно від регіональних особливостей оточення закладів освіти.

Започатковані науковою школою проф. В. Титаренко традиції сьогодні гідно продовжують майже 500 студентів, аспірантів та професорсько-викладацький склад із 30 висококваліфікованих фахівців, які впевнено творять майбутнє Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Валентина Петрівна Титаренко: біобібліогр. покажч. / за ред. М. І. Степаненка. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. 174 с.

- Галамбош Г. В. Методика навчання українських народних промислів майбутніх учителів трудового навчання : дис. ...канд. пед. наук: 13.00.02. Полтава, 2017. 274 с.
- Деміденко Т. Гармонія як життєвий вимір: Валентина Титаренко. *Рідний край* / голов. ред. М. І. Степаненко. Полтава, 2011. № 2 (25). С. 83–90.
- Козирод О. Г. Вивчення досвіду позашкільної освіти зарубіжних країн у працях вітчизняних учених. *Вища школа*. 2020. № 6(191). С. 51–58.
- Основи дизайну / уклад. Ю. А. Срібна. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. 178 с.
- Сидоренко В. К., Кузьменко В. В., Слюсаренко Н. В. Знайомтеся з колегою: професор В. П. Титаренко. *Таврійський вісник освіти*. 2011. № 3 (35). С. 213.
- Срібна Ю. А. Підготовка майбутніх учителів трудового навчання до навчання основ дизайну учнів загальноосвітньої школи : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Полтава, 2017. 265 с.
- Срібна Ю. А. Підготовка майбутніх учителів трудового навчання основам дизайну. Полтава : Сімон, 2019. 179 с.
- Титаренко В. П. Application of cloud technologies for organization of distance learning. *ИННОВАЦИЯ-2019. Вызовы времени* : сборник материалов междунар. научно-практ. конф. (4 апреля 2019 г., г. Минск). Минск, 2019b. С. 254–257.
- Титаренко В. Сервіс GOOGLE CLASSROOM як інноваційна технологія підготовки майбутніх учителів трудового навчання. *Вища школа*. 2019a. № 6. С. 81–90.
- Титаренко В. П., Мачача Т. С., Гаврилюк Г. М. Трудове навчання (для дівчат): підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Харків : Сиція, 2015a. 222 с.
- Титаренко В. П. Вишивальне мистецтво Полтавщини. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015b. 508 с.
- Титаренко В. П. Методика вивчення декоративно-прикладної творчості. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014a. 460 с.
- Титаренко В. П. Мистецтво вишивки. Робочий зошит з трудового навчання (для дівчат): навчальний посібник для 6 класу. Харків : Сиція, 2013. 80 с.
- Титаренко В. П. Народні промисли України. Полтава : Полтав. літератор, 2011b. 524 с.
- Титаренко В. П. Об'єкти праці з українських народних ремесел. Полтава : Верстка, 2001. 148 с.
- Титаренко В. П. Полтавська традиційна вишивка: минуле і сучасне (виховний аспект). Полтава : Верстка, 2000a. 136 с.
- Титаренко В. П. Традиційні народні ремесла Полтавщини. Полтава : Верстка, 2002. 360 с.
- Титаренко В. П. Українські народні ремесла (тести): науково-методичне видання. Полтава : Верстка, 2000b. 112 с.
- Титаренко В. П. Формування естетичної культури майбутніх учителів технологій: теоретико-методичний аспект. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014b. 372 с.
- Титаренко В. П. Естетична культура сучасної молоді: українські народні промисли. Полтава : Полтав. літератор, 2011a. 528 с.
- Трудове навчання (для дівчат): підручник для 5 кл. загальноосвіт. навч. закладів / В. П. Титаренко та ін. Харків : Сиція, 2013. 240 с.
- Шудря Є. С. Титаренко Валентина Петрівна. *Подвижници народного мистецтва* / за заг. ред. М. Р. Селівачова. Кив, 2005. С. 46–48.
- Kozyrod O., Khlopov A. Method of projects in educational process of group work on technical modeling in extracurricular education. *Project approach in the didactic process of universities - international dimension* : in 4 parts. Lodz : PIKTOR Szlaski i Sobczak Spółka Jawna, 2020. Part 2. P. 70–79.
- Tytarenko V., Cherniavskiy T. Method of projects: historical aspect and today. *Project approach in the didactic process of universities - international dimension* : in 4 parts.. Lodz : PIKTOR Szlaski i Sobczak Spółka Jawna, 2020c. Part 2. P. 199–209.
- Tytarenko V., Myronenko V. Professional preparation of future teachers of labor education and technologies to implementation of extracurricular education in primary school. *Project approach in the didactic process of universities - international dimension* : in 4 parts. Lodz : PIKTOR Szlaski i Sobczak Spółka Jawna, 2020d. Part 2. P. 181–190.

REFERENCES

- Demidenko, T. (2011). Harmoniia yak zhyttievyy vymir: Valentyna Tytarenko [Harmony as a dimension of life: Valentina Tytarenko]. *Native Land*, 2 (25), 83-90 [in Ukrainian].
- Halambosh, H. V. (2017). *Metodyka navchannia ukrainskykh narodnykh promysliv maibutnykh uchyteliv trudovoho navchannia* [Methods of teaching Ukrainian folk crafts to future teachers of labor education] (PhD. diss). Poltava, 2017 [in Ukrainian].
- Kozyrod, O. H. (2020). Vyvchennia dosvidu pozashkilnoi osvity zarubizhnykh krain u pratsiakh vitchyznianskykh uchenykh [Studying the experience of extracurricular education in foreign countries in the works of domestic scientists]. *Vyscha shkola* [High school], 6(191), 51-58 [in Ukrainian].
- Kozyrod, O., & Khlopov, A. (2020). Metod proektiv v osvitnomu protsesi hurtkovoï roboty z tekhnichnoho modeliuвання u zakladakh pozashkilnoi osvity [Method of projects in the educational process of group work on tech-

- nical modeling in out-of-school educational institutions]. In *Project approach in the didactic process of universities - international dimension* (part 2, 70-79). Lodz: PIKTOR Szlaski i Sobczak Spółka Jawna [in Ukrainian].
- Shudria, Ye. S. Tytarenko Valentyna Petrivna [Tytarenko Valentina Petrovna]. In M. R. Selivachova (Ed.), *Podvyzhnytsi narodnoho mystetstva [Ascetics of folk art]* (pp. 46-48). Kyiv [in Ukrainian].
- Sribna, Yu. A. (2017). *Pidhotovka maibutnikh uchyteliv trudovoho navchannia do navchannia osnov dyzainu uchniv zahalnoosvitnoi shkoly [Preparation of future teachers of labor education for learning the basics of design of secondary school students]* (PhD. diss). Poltava [in Ukrainian].
- Sribna, Yu. A. (2019). *Pidhotovka maibutnikh uchyteliv trudovoho navchannia osnovam dyzainu [Training of future teachers of labor training in the basics of design]*. Poltava: Simon [in Ukrainian].
- Sribna, Yu. A. (Comp.). (2016). *Osnovy dyzainu [Basics of design]*. Poltava: PNPU imeni V. H. Korolenka [in Ukrainian].
- Stepanenko, M. I. (2014). *Valentyna Petrivna Tytarenko [Valentina Petrovna Tytarenko]*. Poltava: PNPU imeni V. H. Korolenka [in Ukrainian].
- Sydorenko, V. K., Kuzmenko, V. V., & Sliusarenko N. V. (2011). Znaiomtesia z kolehoiu: profesor V. P. Tytarenko [Meet a colleague: Professor VP Tytarenko]. *Taurian Bulletin of Education*, 3(35), 213 [in Ukrainian].
- Tytarenko, V. (2019a). Servis GOOGLE CLASSROOM yak innovatsiina tekhnolohiia pidhotovky maibutnikh uchyteliv trudovoho navchannia [Servis GOOGLE CLASSROOM yak innovatsiina tekhnolohiia pidhotovky maibutnikh uchyteliv trudovoho navchannia]. *Vyshcha shkola [High school]*, 6, 81-90 [in Ukrainian].
- Tytarenko, V. P., Machacha, T. S., & Havryliuk H. M. (2015a). *Trudove navchannia (dlia divchat): pidruch. dlia 7 kl. zahalnoosvit. navch. Zakladiv [Labor training (for girls): textbook. for 7 classes. general education. textbook institutions]*. Kharkiv: Sytsyia [in Ukrainian].
- Tytarenko, V. P. (2000a). *Poltavska tradytsiina vyshyvka: mynule i suchasne (vykhovnyi aspekt) [Poltava traditional embroidery: past and present (educational aspect)]*. Poltava: Verstka [in Ukrainian].
- Tytarenko, V. P. (2000b). *Ukrainski narodni remesla (testy): naukovo-metodychne vydannia [Ukrainian folk crafts (tests): scientific and methodological publication]*. Poltava: Verstka [in Ukrainian].
- Tytarenko, V. P. (2001). *Ob'iekty pratsi z ukrainskykh narodnykh remesel [Objects of work on Ukrainian folk crafts: manual]*. Poltava:Verstka [in Ukrainian].
- Tytarenko, V. P. (2002). *Tradytsiini narodni remesla Poltavshchyny [Traditional folk crafts of Poltava region]*. Poltava: Verstka [in Ukrainian].
- Tytarenko, V. P. (2011a). *Estetychna kultura suchasnoi molodi: ukrainski narodni promysly [Aesthetic culture of modern youth: Ukrainian folk crafts]*. Poltava: Poltav. literator [in Ukrainian].
- Tytarenko, V. P. (2011b). *Narodni promysly Ukrainy [Folk crafts of Ukraine]*. Poltava: Poltav. literator [in Ukrainian].
- Tytarenko, V. P. (2013). *Mystetstvo vyshyvky. Robochyi zoshyt z trudovoho navchannia (dlia divchat): navchalnyi posibnyk dlia 6 klasu [The art of embroidery. Workbook on labor training (for girls): a textbook for 6th grade]*. Kharkiv: Sytsyia [in Ukrainian].
- Tytarenko, V. P. (2014a). *Metodyka vyvchennia dekoratyvno-prykladnoi tvorchosti [Methods of studying decorative and applied art]*. Poltava: PNPU imeni V. H. Korolenka [in Ukrainian].
- Tytarenko, V. P. (2014b). *Formuvannia estetychnoi kultury maibutnikh uchyteliv tekhnolohii: teoretyko-metodychnyi aspekt [Formation of aesthetic culture of future teachers of technology: theoretical and methodological aspect]*. Poltava: PNPU imeni V. H. Korolenka [in Ukrainian].
- Tytarenko, V. P. (2015b). *Vyshyvalne mystetstvo Poltavshchyny [Embroidery art of Poltava region]*. Poltava: PNPU imeni V. H. Korolenka [in Ukrainian].
- Tytarenko, V. P. (2019b). Application of cloud technologies for organization of distance learning. In *INNOVATcIIa-2019. Vyzovy vremeni [INNOVATION 2019. Challenges of time] : Proceeding of the International Scientific Conference* (pp. 254-257. Minsk [in Russian].
- Tytarenko, V. P., Sydorenko, V. K., Machacha, T. S., Pavkh, S. P., & Havryliuk, H. M. (2013). *Trudove navchannia (dlia divchat): pidruchnyk dlia 5 kl. [Labor training (for girls): a textbook for 5th grade. general education. textbook institutions]*. Kharkiv: Sytsyia [in Ukrainian].
- Tytarenko, V., & Cherniavskiy, T. (2020c). Metod proektiv: istorychnyi aspekt i sohodennia [Project method: historical aspect and present]. In *Project approach in the didactic process of universities - international dimension* (part 2, 199-209). Lodz: PIKTOR Szlaski i Sobczak Spółka Jawna [in Ukrainian].
- Tytarenko, V., & Myronenko, V. (2020d). Profesiina pidhotovka maibutnoho vchytelia trudovoho navchannia ta tekhnolohii do zdiisnennia doprofilnoho navchannia uchniv osnovnoi shkoly [Professional training of future teachers of labor education and technology for pre-professional training of primary school students]. In *Project approach in the didactic process of universities - international dimension* (part 2, 181-190). Lodz: PIKTOR Szlaski i Sobczak Spółka Jawna [in Ukrainian].

TSINA A.

SCIENTIFIC SCHOOL "AESTHETIC CULTURE IN THE PREPARATION OF THE FUTURE ENLIGHTENER" BY PROFESSOR VALENTINA TITARENKO

Abstract. The article presents generalizations, in line with world and domestic educational processes, ideas and forms of development of scientific and pedagogical school "Aesthetic culture in the preparation of future educators" by Professor V. Tytarenko. The method of historical-retrospective analysis revealed the progressive achievements of the scientific school as a research center and a collective form of scientific creativity in the field of technological education on theoretical and methodological aspects of technological education of students by means of aesthetic culture and design. The study of the laws of formation of aesthetic culture of pupils and students by means of Ukrainian folk crafts began with the search and study of samples of Ukrainian folk embroidery, description of its techniques, distribution in different areas of certain ornaments, colors, traditions. The result of this work were her books "Ukrainian towel as a means of national education and a work of folk decorative and applied arts", "Poltava traditional embroidery: past and present". V. Tytarenko is one of the first initiators of conducting comprehensive research and experiments in Ukraine in the field of decorative and applied art, as well as the methodology of scientific and pedagogical research in this field of knowledge. The scientific interests of Valentyna Tytarenko's scientific school are focused on the study of the laws of formation of the aesthetic culture of pupils and students by means of Ukrainian folk crafts. The creative team of like-minded people has successfully carried out research in recent years, funded by the state budget on "Theory and methods of forming the aesthetic culture of future technology teachers in the process of personality-oriented training", and today completes research on "Theoretical -methodical aspects of technological education of pupils and students by means of culture and design". Continuation of basic and applied research on this topic is implemented in the Poltava regional special research group of teachers of labor training and technology "Design as a method of cognition in the educational field of technology", which works under the leadership of Professor V. Tytarenko. The formulated results of its activity on theoretical and methodological aspects of technological education of pupils and students by means of aesthetic culture and design which we can observe as a result of opening of ways of use of the maintenance and a technique of preparation of future teachers of labor training and student's youth for training of the Ukrainian national crafts confirm their full conformity. data presented in the materials of dissertation research of representatives of the scientific school.

Key words: *scientific school; aesthetic culture; technological education; Ukrainian folk crafts.*